

MAGYAR KURI R

Bétsből, Kedden, September' 21 - dikén 1819.

Nagy Britannia.

A' Liverpooi népgyűlés, melyről a' mult pénteken két szóval emlékeztünk, nem 3 hanem valami 5 ezer emberből állott 's az ebben köz egygyezéssel tétetett határozásoknak egygyike szerint nem soká ismét fog egy ilyen gyűlés tartatni, melyben a' Manchesteri történetek fognak fontolás alá vétettni. — A' Leeds-i gyűlést, melyről ugyan akkor emlékeztünk, a' tette nevezetessé, hogy abban az elfogattatott Reformálók' számára pénzt gyűjtöttek.

Mint hogy Chesterben nagy fegyveres és puskapor magazinum van, tehát a' mostani népzengések miatt jónak találta az Országlószék az itt lévő őrző sereget kettőztetni 's egyéb rendkívül való elővigyázási eszközöket is elővételni.

A' Manchesteri Merkurius nevű újság kihirdette, hogy ott Sept. 15 - dikén ismét népgyűlés fog tartatni.

Hunt arról tudósította egy barátját, hogy midőn ő Lancashiréből a' hova fogságra vitték volt, Manchesterbe vissza ment, az Országúton legalább is 20 ezer ember kísérete, 's tudván, hogy Manchesterből is legalább ennyin ki fogának elejébe jőni, tehát ezért halasztotta Manchesterbe való bemenetelét Vasárnapról Hétfőre.

Politizai tisztn Nadin, a' ki Huntot Manchesterben az Aug. 16 - dikán tartatott népgyűlésből mint foglyot kivezetete, ily nevelen levelet vett Londonból:

— „Sir! Az Ur' magaviselete már régtől kiváltképpen pedig Hétfőtől, Aug. 16 - dikától fogva, minden *Radicalis Reformálók'* valóságos barátjaiknak érzékenységet felgerjesztette az Ur ellen: melyhez képest a' Reformálás' barátjainak egyik gyűlésében meghatározatott, hogy nagyon hasznos leszen a' világot egy oly gyávától megmenteni, milyen az Ur; 's reménlenünk lehet, hogy ez, egy fogatatos letzke fog másokra nézve is lenni. Titkon azt is tudtára adhatom az Urnak, hogy Uraságod tsak kevés napokig fog élni. Kelt Londonban Aug. 19 - dikén 1819 - ben, egy *Radicalis Reformáló* által.

Olvasóinkra bizzuk, hogy magyarázzák meg magoknak, mit tegyenek az újságlevelekben ezen szavak: „Leedben „az úgynevezett Nimrod' fiai (*Vadászok*) „meghatározták, hogy ezen nevet Hunt „(*Vadászat*), a' szájakon többé ki nem „botsátják.“

Irtuk, hogy Manchesterben a' Londoni Ministeriális Kurirnak némelly leveleit, azért, hogy az odavaló Magistrátusnak és Polgári katonaságnak Aug. 16 - dikán kimutatott magaviseletét megdítserete, a' Reformálók ugyantsak a' Manchesteri piacon közönségesen megégették. Milyen formák lehessenek a' Kurirnak azon okoskodásai, mellyekért az ő levelei ezen *Anto de Fét*, ezen rettenetes megégettetést érdemlették, hozzá lehet vetni az ő itt következő szavaiból: —

„Minden nap minden óra bizonyítja,

a' jó következesek által, hogy melly böltssek voltak a' Manchesteri Magistratus által elővetetett eszközök. Akármint gyalázzák az *Opponensek* ezen eszközöket, mi, mindazonáltal ezeket ditsérni soha meg nem szününk. Az indulatosság' szava tsendesedik; az okosság' szava pedig erőssödik 's hangosodik, és mi azt kérdjük minden józan gondolkodású embertől, hogy: Valyon azon öszszegyülekezéseknek, mellyekkel rebellióra van a' czélzás, megszünése, nem szerentse-é a' mi Országunkra nézve? és hogy mi ezen szerentsét nem a' Manchesteri népgyülés' elszéllésztetésének köszönhetjük-é? Ezen *maxima* ugyan lehetne veszedelmes; de a' czélzás és kimenetel megmutatták, hogy végrehajtásának módjai jók voltak: osztán azt se' tagadhatjuk, hogy az ilyen maximákra valamint a' közönséges úgy a' magános életben sokszor szükség van. Minden emberi dolgokban kell emberi gyengéségeknak és fogyatkozásoknak találtatni. A' *Puritanus* Szinmütatásnak, melly azért, hogy boszszantson és ingereljen, mindent megtámad, a' mit a' törvények tsak mi gyenge megsértetésének lehet tartani, könnyű a' játéka. Hanem a' Religio és a' Philosophia másképpen ítélnék a' tselekedetekről. Megtévedések történhetnek; hanem a' tévedésből bünt tsinálni, 's arról lázszasztó módon deklamálni, tsak romlott szívhez, vagy gyáva főhöz illik.

A' tengeri Hatalmasságok között fenn forgó bizontalankodások, naponként közelítenek a' kifejtődéshez. Azok a' tizenkét hadi hajók, mellyek felől irtuk vala egy alkalmatossággal, hogy a' Plymouthi kikötőhelyben, a' tengerre való kivezéshez készülnek: már egészszen készen állanak, 's tsak azt várják, hogy a' Madridban lévő Anglus Követtől Sir Wellesleytől, az utolsó tudósítások megerkezzenek. Bizonyos czélzásáról ezen

hajós seregnak még semmit nem lehet tudni: annál többek a' felölle való vélekedések. Azt gondolják, hogy eltalálták a' dolgot, a' kik úgy vélekednek, hogy Anglia — minthogy az Északi Amerikai Országlószék kinyilatkozhatta, hogy akár megerössittse a' Spanyol Király a' Floridáknak általengedését, akár ne', ő ezeket többé a' maga kezei közzül ki nem botsátja — Cuba szigetét minden esetre a' maga oltalma alá akarja venni. — Egyebek közt azonban, nagyon magokra vonták továbbá ugyan ezen tárgyra nézve a' közönség' figyelmét azok, a' kik úgy ítélnék, hogy Anglia, Spanyol Ország és Portugallia közönséges megegygyezés-sel a' Déli Amerikai elpártolt Spanyol tartományoknak meghódoltatását munkába fogják venni, 's Anglia ezen számos hadi hajókkal fogja őket segíteni, mellyeknek védelme alatt a' Kadiksból elvezendő számos Spanyol fegyveres sereg a' Portugallusokkal Montevideónál egyesülni, 's onnét munkáját előbb *Buenos-Ayres*, 's azután a' többek ellen, folytatni fogja. — Az idő fogja megmutatni, hogy melyik vélekedés járt a' valósághoz legközelebb.

* * *

A' Londoni újabb tudósításokban nintsen semmi újabb történetekről való emlékezet. Tsak a' már tudvalévökről hoztattnak-fel némelly még meg nem említett könyvállások. — A' Westmünsterber Sept. 2-dikán tartatott népgyülés legfeljebb 50 ezer emberekből állott. — Az esmeretes Wolseley 's a' Hunt Prokurátora Parsons, fáradhatatlanul folytatják Manchesterben azoknak az embereknek felkeresését és segítségét, kik az Aug. 16-dikán tartatott népgyüléskor megsebesítettek. Laistromot készítettek a' neveikből. Hunt rettenetes leírást adott ki ezen emberek' megsebesítésének mód-

jairól. Azt mondja, hogy a' polgári katonáknak ezen mérszárásra különösen meg kellett kardjaikat köszörültetni. — A' Tamesben ilyen laistromot hirdettetett ki Pearson a' megsebesített személyekről: Kardvágást kaptak 97 férfii 20 aszszony — lópatkóáltal okoztatott sebet 28 férfii 21 aszszony — Politziai katonapáliza vagy tolongás miatt való sérelmet 22 ferjfi és 20 aszszony személyek, a' kik nagyobb részint terhes sebeket kaptak. Ezek mind laistromba vagynak már irattatva, de azt mondja Pearson, hogy átaljában reá megy' ezen szerentsétlencnek száma 500-ra.

A' Bristol-i újságlevelekben panaszkodnak a' Fábrikások, hogy a' sok népgyűlések miatt a' munkások úgy elfogóutak a' munkától, hogy a' felváltott portékákat vásárlójiknak az ígért időpontra meg nem készíthetik.

A' Londoni Lordmájorhoz kéreírás vittek a' Közönség' Tanátságának hét tagjai, melynek 451 polgárok irtak alá neveiket, a' kik azt kéri, hogy ezen Tanátság hivattassék össze a' végre, hogy a' Manchesteri történeteket fontolás alá vegye. A' Lordmájor a' Magistrátust öszszegyűjtván fontolás alá bocsátotta a' Közönség taátsa kivánságát, 's a' lett a' határozás, hogy Sept. 9-dikén öszszegyűlhet ezen nagy tanátság. A' Polgárok magok is kéri, hogy hasonló végre közönséges gyűlést tárthassanak, de ezt még nem engedte meg a' Lordmájor.

Azon hét principiumok, melyken a' Westmünsteri népgyűlés a' Princzhez intézett kérelmét fündálta, ezek voltak: A' népnek jussa van arra, hogy közönséges gyűléseket tartson, kéreírásokat készítsen, 's a' háza' közönséges állapotja felett tanátskozzék; ehhez képest a' Manchesteri népgyűlés törvényes volt, hanem a' Magistratus parantsolatjára a' Polgári katonaság által ezen jusának gyakorlásá-

ban kegyetlen és gonosz módon meggátoliatott; a' fegyvertelen népnek ily gyáva módon való megtámogatása oly próbatétel, melly által arra van a' célzás, hogy az Anglus nép' szabadságai semmivé tétetessenek, 's a' melly az Anglus népnek a' Parlamentumban való hibás képviselőtének egygyik következése; ehhez képest az arravezérlő egyetlenegy eszköz, melly által az Anglusoknak még meglévő szabadságaik és jusaik megtartattathatnak, abban áll, hogy a' Választási szabadság annyira kiterjesztetessék, hogy a' Választóknak megrontathatása lehetetlenség légyen, 's a' Képviselők oly rövid időre választattassanak, hogy okok legyjen arra, hogy azok eránt, a' kik őket választják, hűségesek maradjanak (hogy ismét választattassanak.)

Frantzia Ország.

Sir Crawford nevű Anglusnak jeles pere Sept. 7-dikén ismét eléfordult a' törvényszék előtt. Azok közzül, kiket a' rágalmazással vádol Gyymint az attya' testvéreinek felesége Crawfordné, Gróf Orsay és Gróf Orsayné, 's Marquis Sourdis) tsak Gr. Orsayné volt jelen. Most még rutabbul viselte Sir Crawford magát a' törvényes ülésben. A' per nem az Esküttek törvényszéke előtt, hanem a' Magistratusi Politzia előtt foly. Most már Prokurátorral jelent meg a' Felperes, 's azt kívánta, hogy a' pernek elővétetése még halasztódjék 14 napig, vagy 4 hétig, azért, hogy a' Király nem akarja megengedni Angouleme K. Princznek, hogy mint kezes, a' törvényszék előtt megjelenjen, hanem azt, hogy a' háza' megjelennék, hanem azt, hogy a' háza' kikérdeztessék, a' Criminalis törvényeknél kikérdeztessék, a' Criminalis törvényeknél kikérdeztessék, a' Criminalis törvényeknél kikérdeztessék. — Én, így beszéllet Crawford, nem akarom ezen törvényesséket megbántani, de azt még is tsak kimondom, hogy Gróf Decazest a' Belső Ministert egész Europa előtt elvá-

dolom azért, hogy ő legalacsonyabb és leggyalázatosabb módon bánt véllem; a' legközelebbi alkalmatossággal a' Pair kamara elejébe terjesztem a' dolgot, Nemzeti pert indítok ellene, mint ezt már az itt lévő Anglus Követnek is megmondottam, 's a' többi." — Ezen szokat ő nagy dühösséggel mondotta. A' Királyi Prokurátor és a' Vádoltatott Uri személyek' Prokurátoraik által gyakran meginteteti, hogy mérsékelje magát. Ő pedig még annál jobban hevesedett. Kiöntvén a' Decazes ellen való mérgét, azután Gróf Ors a' y-nét támogatta-meg, kit ott szembe tolvajnak és mindennek elnevezett, a' mi a' nyelvére jött. — „Az Ur már engem gyilkosnak is nevezett“ — így szollott a' Grófné. — Igen, ekképpen felelt Crawford, mert az aszszony nékem a' mult telen az életem után leselkedett. Nékem itt, tolvajokkal, méregtsinálókkal (meg-életőkkel) van dolgom.“ — A' Királyi Prokurátor elvárván, hogy a' jelenlévő idegeneknek részint lármázása részint katzagása elisendesedjék, azután a' Felpe-res kérelméről beszélt, azt mondván, hogy néki úgy látszik, hogy ő, ki már **II libellust**, vagy motskolódó irást a' ottli, ezen két vagy 4 hetekig való időhaladást is tsak azért kívánnya, hogy még az alatt is kedve szerént oltásárolhassa az előljárókat 's azon személyeket, a' kikre mérgeződik. — Jó! így felelt Crawford, már most tsak azért is nem egy hanem három hónapi időhaladást kívánok, azért, hogy nékem Angliából még ezt a' Lordot is, amazt a' Ladyt is, mint bizonyságokat, ide kell hivatnom. Majd megmutatom én, hogy tsalárd ember vagyok-é én? hogy kénszeríteni akartam-é én a' mejjének szegzett pistolyal az atyám' testvére' báltját arra, hogy engemet 1,200,000 Frankokból álló Majoratusnak tulajdonosává tegyen? holott mások azok, a' kik őtet szemtelenül körülvéve őrizték. —

A' Prokurátor mondta néki, hogy annak hogy ő az atya' báltjától kizáratott, az oka nem egyéb, hanem az ő rossz magaviselete lehetett — a' melly szóknak hallására Crawford újabban felmérgeződ- vén, ismét dühösködni kezdett — a' tör- vényszéki szolgák, kik mellette voltak, le nem tsendesíthették — az Elölülő meg- intette, hogy ha nem mérsékli magát, ki- vezetteti a' szalából — Crawford ezé kétszer mondatatni magának nem enged- vén, felugrott 's menni akart, hanem a' nézők most is elébe állottak mint utóbb- szor, az Elölülő pedig azt a' határozást tette, hogy mivel a' Vádoló Ur, még Angouleme Princzet, Talleyrand Herize- get, 's Minister Decazest is meg akarja kérdeztetni, tehát a' pernek folytatása Sept. 30-dikaig halasztassék-el.

Párisban egy kereskedő legény jelesen tett szert egy szép arany órára. A' theatromon lévén, meg akarja nézni, hogy hány ora? de az oráját nem találja — azt gondolja, hogy ellopták — egy szomszédját, a' ki néki gyanúsnak lát- szott, keményen szemközt nézi, 's meg- szolliitja: Uram, add vissza az orámat, különben mindjárt elfogatlak — Emez így felel ijedten: Itt van Uram az orád; kérlek ne tégy szerentséllenné. A' ke- reskedő legény azonközben szállására menvén, a' maga oráját, mellyet elveszve 's ismét megtalálva lenni gondolt, az asz- talon a' szokott helyén találta, 's ekképpen egy helyett már most két arany óraja van, még pedig nagyon egy formák. — Ezen történetet úgy lehet megmagyaráz- ni, hogy az ember, ki a' theatromon a' kereskedő legény mellett állott, valóság- gal lopta volt valakitől az orát, 's hirtel- len megszollittatván azt gondolta, hogy a' kereskedőlegényt ő lopta volna valami- kor, 's hogy el ne fogassa, vissza adta néki, a' mi soha azé nem volt.

Orosz Birodalom.

A' Császár Aug. 9-dikén délelőtti 11 órakor *Archangelbe* érkezvén, 10-dikben reggel az ott őrizeten lévő Regementnek mustráját tartotta, a' főbb tisztviselőknék audientziát adott, dél után a' betegek' házait meg szemlélte; 's azon *Kegosdrof* nevű szigetnek megnézésére ment, melyet *Első Péter* is néhányszor meglátogatott, mikor *Archangelben* tartózkodott. — 11-dikben a' hajós sereggel tartatott gyakorlási próbát, melly után a' Kommandánszt egy arany gyűrűvel 's a' hajós legényeket egyegy Rubellel megajándékozta. A' sokféle tárgyak között, mellyeket rendel szemügyre vett, volt a' fő templomban találtató régiségek között a' Nagy Péter zászlója is. Estve felé a' *Novodvynsk* nevű erősségnek megnézésére, 's onnét a' város által megtiszteltetésére adatott bálba ment, 's a' többi. Már 100 esztendőök teltek-el, hogy az Orosz Uralkodó ezen nevezetes helytet nem látta. 12-dikben tovább folytatta útját ő Cs. Felsőge.

Spanyol Ország.

Végezetre úgy mutatják a' környülállások, hogy tsakugyan fog lenni valami a' *Kadixi* nagy expedízióból. Elindulása Sept. 15-dikére volt határozatva. Néhány napoktól fogva minden *Kadix* felé vívő utakat oda utazó *Generálisok*, *Tisztek*, 's *Tábori Biztosok* borítottak-el. A' fő vezér *Gróf Calderon Calleja* elejébe nagyon szélesen kiterjedő telyes hatalom van adattatva, úgy hogy akár alkudozás szerént való megbekéllés, akár pedig a' hadakozásnak legkeményebb módon való folytatása által vessen véget ezen veszedelmes pártoskodásnak. A' *Prokla-*

mátiót, mellyet megérkezésékor ki fog hirdettetni, *Madridban* készítettek, 's ki nyomtatva viszik-el *Amérikába*.

Spanyol Amerika.

Admirális Brion Margarita szigetről egy hajós sereggel, melly 31 kisebb nagyobb jó készületű hajókból áll 's 2500 *Anglus*, *Irlandus*, *Skottus*, *Német*, 's *Indus* katonákkal volt megrakattatva, *Julius* 10-dikén a' *Terra Firma* partjaira által evezett. Hova készült kiszállani, még ekkor nem tudták. Hanem minthogy azolta oly tudósítások érkeztek, hogy az *Insurgensek* a' *Spanyolokat* megvervén *Barcellonát* elfoglalták volna: tehát úgy itélnek némelyek, hogy *Admirális Brion* egyenesen oda evezett ezen fegyveres sereggel, 's oda fogja azt kiszállítani, hogy ott a' több *insurgensekkel* egyesülvén, utjokat *Cumanának* ostromlására vegyék.

A' *Spanyol* fő vezér *Morillo* minden módokat elpróbál, hogy magát a' *Caraccasi* lakosok előtt kedvessé tesse. Jeles eszközzel élt nem régen ugyan ezen célra nézve. Minthogy ezen nép nagy gyönyörűségét találja a' barmok' viaskodásában, tehát ezt a' népnek, pedig a' *Pápság* nagyon ellenzi, nem tsak megengedte, hanem azt is tselekedte, hogy azokat az embereket, a' kik magokat a' vadakkal való kegyetlen viaskodásra elszánták, a' fogságra esett *Anglusoknak* veres ruhájokba öltöztette, melynek nem tsak az a' következése lett, hogy az újságnak a' nép nagyon örvendett, hanem az is, hogy a' *Spanyolok* ellen tsatázó *Anglusokra* nagyon megharagudott, 's káromlotta őket.

Száz forint Conventiósz pénzért adtak Váltó czédulában
 Sept. 17-dikén 249 $\frac{3}{4}$ — 18-dikén 250 — 20-dikén 250 —

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A' Pesti Magyar Királyi Universitas Professorainak Sept. 7-ken tartatott közönséges gyűlésben illy értelmű főbb Rendelés olvastatott fel:

„Ő Tsászári Királyi Apostoli Felsége Magyar Királyi Helytartó Tanácsának nevében a' Pesti Királyi Tudományok Universitasá Academiai Magistratusának jelentendő: Ezen Királyi Universitas Professórainak folyamódása dolgában, kik a' többi Tsászári Királyi Német Országokban lévő Universitasokkal egyenlő Országos rangban (Status Cathegoria) helyeztetetni, 's a' Rectoroknak, és a' négy Karok Dékánjainak bizonyos tiszteletbeli Jelket, és a' köz inneplések, 's hivatalbeli foglalatosságok alkalmatosságával hordozandó Ékességeket adattni könyörögtek; ezen Academiai Magistratusnak, 1816. észt. Apr. 2-kan benyújtott esedezésére' czennel visszairattatik: Ó Felsége kegyelmesen méltóztatott rendelni, 1-ször: Hogy az Universitasbéli Professoroknak egyenesen a' Királyi Tanácsosok után való Tiszteletbeli Rend adattatik. 2-szor Hogy az Universitasbéli Professorokat, és az ő Feleségeiket Ur, és Urasszony nevezet illeti; 's az a' tehetség, hogy midőn köz hivatalok előtt, mint Felek jelennek is meg, leülhessenek. 3-or) Hogy nem tsak az Universitasbéli Professoroknak; hanem minden Királyi Tudományos Intézetekbeli Tagoknak, midőn hivatalbeli kiküldetésben forognak, az ő Felsége által helyben hagyatott Lajstrom szerint Diurnumok fizetlenség. 4-sze) Hogy a' Rector és négy Dékánok minden nyilvánvaló inneplésekben a' kirendelt Jelet, és Numismákat arany lántzról hordozhassák. Ezen Jelet, és Ékességek megszerzésére kívánta-

tó költségeknek kifizettetését Ó Ts. Kir. Felsége az Ország Tárházából kegyelmesen rendelni méltóztatott.

Tsászár és Király Ó Felsége méltóztatott Báro Vitézvári Simonyi Jó'sef Ó Nagyságának, a' Hessen-Homburg Huszár Regement Obersterének, Nemes Arad Vármegyében fekvő Vadász, és Belzerénd jószágokat örökös birtokul Királyi Adomány ereje által ajándékozni.

Nemes Trattner Mátvás Ur, Pesti nevezetés Könyvnyomtató, a' ki sok esztendők óta ezen szép Mestersége által a' Tudományok és Nemzeti Nyelv terjesztésének hathatós eszköze volt; 's Trattner János Tamás Urban olly fíjat nevelt, a' ki érdemes Attyának nyomdokán huzgó serénységgel megidőlván, a' Nemzeti irodalmat jelle művelés kiadásával szerentsesen gyarapította. Nem kűlönben Trattner Károly az érdemes öregnek második fíja a' Ts. Kir. Ingenieuróknél, az ő Hadi Tudománnya, és jeles magaviselete által olly figyelmet vont magára, hogy 2-dik Kapitányságra emeltetnek. Ezen tekintetből Ó Tsászári Királyi Felsége tisztelt Trattner Mátvás Urat, 's ő általa a' Fiui ágon lévő magzatait, 's maradékait, Nemes Krassó Vármegyében fekvő Petroza nevű helységgel Királyi Adomány által örökösen megalándékozni méltóztatott. Melly Királyi kegyelem új bizonyosága annak, hogy Ó Felségének atyai figyelme a' tsendes érdemekre is jóságos készséggel szokott kiterjedni.

E r d é l y.

Zalathnáról, Aug. 24-dikén. Egy még eddig esmeretlen Fenevad nyugha-

tallankodtatja egynéhány hetek oltá *Petrosan, Bulbuk, Voljen és Homoroht* szomszédságunkban lévő falukat; különösen a *Bulbuki* lakosok között 15-öt már részint széllyeltépett, részint megsebesített. Jóllehet már több ízben vadászta légyen is, de még sem akadtak semmi nyomára. Egyes emberek leírásaik szerint hasonlónak mondatik a farkashoz, csak hogy a farka és alsó része kevesebbé szőrös. A közönséges Oláh farkassá változott gonosz embernek tartja 's *Priculitsnak* nevezi. De a pallérozottakban azon hiszemben vagynak, hogy valami külföldi elszabadult 's ezen környékre bolyongott vadállat légyen; mint-hogy a mezőn és erdőkön legelő számos nagyobb és kisebb barmokat nem bántja, hanem csak az embereket 's azok közt különösen a Gyermeket, Asszonyokat és Leányokat támadja meg, kiket megfojt 's mejjeket széllyel tépi. Így ragadt ki egy nyájjuh között egy gyermeket Apja szeme láttára a nélkül, hogy a juhokat bántotta volna. Egy Asszonyt, ki egy Majorban vagy kunyhóban aludt, az ágyból vontzott ki. Három, száraz tüzi fát szedegető Leányok között, egy 16 esztendőst tépett széllyel; ketteje elfutott 's a t. Olly nagy rémülésbe hozta ezen Fenevad az egész környéket, hogy az emberek szántóföldjeikre sem mernek fegyver nélkül menni.

* * *

A Württembergi új Constitúciónak folytatása.

36. §. Mindennek van jussa, valamely Törvény-Széknek törvénytelen vagy rendetlen bánásáért, vagy a végzésnek hátráltatásáért, az éppen előtte lévő Törvényszéknek beadni panaszát, 's ha a

szükség úgy hozná magával, azt a legfőbb Törvény-Székig fel vinni. 37. §. Ha fundamentom nélkül valónak találná az elibe terjesztett panaszt a főbb Törvényszék; azon esetben köteles ítéletének oikait a panaszló előtt megvilágosítani. 38. §. Hogy ha a főbb Törvényszék ítéletén sem nyugodnék meg a panaszló, akkor a Rendeknek magok közbenvetéseket kérheti. A kik is, ha látják, hogy a panasz méltán tekintetbe vehető, az eránt a Királyi Titkos Tanács utasítását kérik ki. *IV. Rész. A Status Törvényszékeiről.* A) Közönséges határozások. 39. §. A Status szolgálai, kivéven a Constitúciónban vagy különös Törvényekben foglaltatott eseteket, a Király által neveztetnek ki, még pedig — a Tisztviselősegi kezességen kívül a főbb Tisztsegeknek javallások szerint, melly esetben minden hivatal kérőknek neveiket fel kell olvasni. 40. §. Senki sem léphet a Status szolgálatjába a nélkül, hogy előbb törvényesen meg nem vizsgáltatott és alkalmatosnak ne találtatott volna. Az egyformán alkalmatosok közt a honniaknak van elsőség az idegenek felett. 41. §. A hivatalos hitben, mellyet a Király előtt minden Status szolgálja le tenni tartozik, a Constitúciónak lelkiismeretes őrzése köteleességgé tétetik. 42. §. A melly Status szolgálja Birói hivatalt visel, az törvényes megismerés nélkül semmiféle okon sem le nem tétethetik, sem el nem bocsáttathatik sem tsekélyebb helyre nem küldethetik. 43. §. Ugyan csak így van a dolog a más több Status szolgálaira nézve is, ha hogy azoknak Tiszti helyeikről való elmozdittatások, valamely gonosztett vagy közönséges hibázásból örténnék. De ha azok haszonvehetetlenek vagy tiszteteket nem annak rendi szerint viszik véghez, a felettek való Tisztse-

gelnék és a' titkos Tanátsnak jelentésekre, a' Király által elbotsáttathatnak, vagy tsekélyebb hivatalokba tétethetnek; mind az által az illy esetben jól ki kell halgatni a' titkos Tanátsnak a' fő Törvényszéket, hogy nints e' törvényes tekintetben valami ellenvetésre való a' Tiszt-ség jelentésében. Ugyan ez a' bánás módja a' Közönségek 's más egyéb Társaságok Elöljáróira, Tisztviselőire nézve is.

44. §. Valakinek bizonyos időre hivatalából való elmozdittatása, mellyel együtt jár tiszti fizetésének elvesztése is, ugyan azon határozások által megyen véghez, mellyel az elbotsáttatás, és tsekélyebb tisztségbetétel. 45. §. A' Status szolgálainak egy helyről másra fizetések 's Rang-jok elvesztése nélkül való áttételések csak fontos okoknál fogva eshetik meg. A' melly Tisztviselők kivánságok nélkül tételnek más helyekre, azok a' költözködésre törvényes kárpótolást nyernek.

46. §. Azon Tisztviselőkről, kik vagy betegség vagy öregség által lesznek alkalmatlanokká a' szolgálatra úgy azoknak familiáikról is, egy különös Törvény által gondoskodott a' Státus. 47. §. Minden Státus kormányozását illető Királyi Rendeléseknek a' Departamentum Ministere is alá írja a' nevét, melly által az a' Rendelés tartalmáról felelni tartozik. —

(A többi következik.)

Előfizetési Jelentés.

Közönségesen tudva vagyon, hogy a' Magyarok az Oláhokkal szoros összeköttetésben élnek, melly elmulthatatlanul szükségessé teszi, hogy egymás nyelvét értsék. De az Oláh nyelv értésének fellelte nagy akadályára volt mind eddig a' Cyliriai betűkkel való élés, mellyért is több tudós Hazafiak igyekeztek azon,

hogy az ősi betűket vissza hozván, ama, Literaturájokat hátráltató Cyliriai betűket kiirtsák. Ezen közhasznú telt én is tehetségem szerént előmozdítani kívánván, következő tzmű Munkámat az Előfizetés útján szándékozom kiadni; kérvén buzgó indulattal minden Magyar és Oláh Hazafiakat, hogy, különösen Historiai, Statisticai, 's Topographiai tekintetből, az Oláh nyelvnek könnyebb megértése véget szándékomat elősegélleni méltóztassák. — A' Könyvnek tzmje ez:

Aranykults; vagy az emberi szívhez vezető újonnan feltalált út. Szükséges Könyvetske az emberi társaságban. Az olvasásáról szöllő előre botsátott Regulákkal. Előfizetési ára 2 for. V. Tz. Nyomtatattik Bétsben Davidovits Úr nyomtató műhelyében a' 746-dik szám alatt. —

Az előfizetés a' jövő Karátsonyig megeshetik Bétsben: T. T. Davidovits; Budán: Fő Tiszt. Péter Major Oláh Könyv Censor; Nagy Váradon: Professor Barara; Máramarosban Szigeten: Fő Tiszt. Andarkó Péter, Külső Vicarius Uraknál; Felső Bányán a' Szerzőnél; másutt pedig a' Fő Esperest és Plebanus Uraknál, kik is általam aláztatosan kérttetnek, méltóztassák ezen fáradságot magokra vállalni, és a' TT. Előfizető Urak neveiket a' bégyült Summával együtt a' felyebb említett öt helyekre békülden.

September 20 - kán 1819.

Gergel V. Basilius.

a' Ts. K. Convictusban volt Nevendék 's végzett Theologus, a' Munkátsi Megyéből.